

HRVATSKI *glasnik*

Godina XVIII, broj 28

10. srpnja 2008.

cijena 100 Ft

Svetačna nedilja ognjogascev i folklorišev u Nardi

Foto: Timea Horvat

Komentar

Jubilarna paleta gradišćanskih taborov

Rič tabor je asocijacija za druženje, razumljivo potribovanje slobode, nečega većdnevnoga zajedničkoga, unutar odredjenoga vremena i prostora. Takove tabore mi Gradišćanci najmanje tri imamo, na što moremo biti pravoda gizdavi, u kom moru naši mladi temeljito se zabavljati, a mnogo što-to novoga i upoznati, naučiti. Prvi takov tabor je gradišćanski omladinski tabor, koji je prvi put održan 1994. ljeta u Petrovom Selu, a čez petnaest ljet je proputovao cijelo Gradišće (izostavljajući iz vlašće povijesti jedino sjever). Generacije su se izminule, polako je i peljačstvo prošlo „u mirovinu“, narodila su se odonda takorekuć i prva taborska dica (ka su plod upoznavanja, ljubavi nastale na ti spravišći). Svi će se ovi nekadašnji diozimateljji, organizatori vratiti u Hrvatski Židan ovoga vikenda da bi još jednoč skupa oživili taborske avanture, zgoditke. Vjerujem da to će nek biti ekstremna noć nostalgije! 15. Gradišćanski omladinski tabor od 10. do 13. julija će biti djelomično i okupljanje vjekovječno mladih veteranov-taborašev, s kimi je zapravo krenula ova, još i dandanas jako uspješna akcija u gajenju tradicij, jezika i pohađanju naših gradišćanskih sel. Naredni tajedan zatim bi bio jur Šopronu na redu. Po peti put bi morao pozvati k sebi tančoše i tamburaše na jednotajedno usavršavanje. Pred kratkim sam doznala a vjerojatno tako, i oko sto presenećenih diozimateljjev, toliko ih je moglo biti svako ljeto, da ovput zavolj tehničkih razlogov ovo stručno usavršavanje neće biti održano. Prvenstveno su to financijski uzroki, ki nijedno ljeto nisu se prestali groziti realizaciji ovoga tabora. Uz to moremo i to mirno priznati, ako ne bi imali na svakom polju par fanatičnih entuzijastov, mnoge bi naše priredbe bile jur zdavno obrisane iz društvenoga repertoara. Ljetos mladi tančoši i tamburaši su lišeni ovoga sastanka, štimumnga, hrvatskoga jezika u Šopronu, ali to neće samo manjkati gradišćanskim folklorošem i sviračem nek i najavljenikom iz drugih regijov. Ov misec gradišćanska škola folkloro ostat će nima, samo nekamo reći, tako su donesle okolnosti jer to je zaistinu teško vjerovati, prez grižnje čemerne svisti. Kad se spomene jubilarna paleta gradišćanskih taborov, onda se zopet moramo u misli dovesti do Hrvatskoga Židana, kade nas čeka krajem ovoga miseca najlipši tabor u prirodi, po karakteru i mjestu jedinstveni doživljaj. Petnaesti tabor Peruške Marije poziva katoličansku mladinu na skupnu molitvu, sprijateljjevanje u nazočnosti Boga, tovarušev, romantičnih i avanturističnih danov. Svaki tabor nosi u sebi druge vridnosti i zahvaljujući pred svim upravo tim novim spoznajem, doživljajem, otkrićem mogli su naši tabori kulturno i jezično toliko ljet doživiti. I ovde nikako ne smimo zabiti te ljude ki u pozadini, najvećkrat prez spominjanja, prez zahvale djelaju u tišini, u nevidljivosti, skromno i marljivo. Dobro je na to pomisliti da je još i takovih med nami. Ali prez nikarčkovoga ispričavanja moram i to napisati da mi je žao da su ta moćna ljeta odletila nad nami, a svakim danom smo bolje zavidni (jalni) današnjoj mladini!

-Tiho-

Je li Hrvatska sve bliža ili dalja EU poslije irskoga „ne” Lisabonskom ugovoru, dokumentu koji je na neki način trebao zamijeniti neslavno propali prvi europski ustav koji su 2005. godine referendumom odbili Francuzi i Nizozemci? Visoki europski državnici naglašavaju kako se tek stupanjem na snagu Lisabonskog ugovora može govoriti o daljnjem proširenju Unije, jer ugovor moraju ratificirati sve zemlje članice Unije kako bi on stupio na snagu. Koje su osnovne točke spornog ugovora? Primjerice, uvodi dužnost predsjednika Europskog vijeća s dvoipolgodišnjim mandatom i dužnost visokoga predstavnika za vanjsku i sigurnosnu politiku s proširenim ovlastima, de facto ministra vanjskih poslova. Uvodi se također odlučivanje dvostrukom većinom glasova i smanjuje broj područja u kojima se odlučuje konzenzusom. Irska je bila jedina država od 27 članica EU koja je išla na referendum, po odredbama svog ustava. Poražavajući irski rezultat bi vrlo vjerojatno mogao potaknuti druge članice da ga također održe. Ako nema ugovora, tu je sporazum iz Nice, koji predviđa 27 članica Unije. Zadnjih tjedana euro je pao.

Od Rijeke do Zagreba, nedavnom predajom u promet novih dionica autoceste, stižemo za 80 minuta vožnje automobilom, preostala je još tek izgradnja 14,5 kilometara do potpunog završetka autoceste Zagreb-Rijeka. Kažu, do kraja go-

dine. Time će biti završena izgradnja prometnice duge 38 godina. Kako piše hrvatski tisak, sve je započelo 1970. kad je sagrađeno 10,5 kilometara od Orehovice do Kikovice na Grobničkom polju. Ta dionica buduće autoceste izgrađena je u zanosu Hrvatskoga proljeća, ponajprije u želji razvitka i povezivanja dva gospodarski najjača hrvatska grada, Rijeke i Zagreba.

Danas je Hrvatska umrežena modernim prometnicama, obilaznicama, ipsilonima, mostova, vijaduktima... Hrvatski ministar prometa kazuje kako će do kraja godine biti otvorena dionica prometnice Šestanovač-Ravče te deset kilometara spoja Ploča s autocestom. Do proljeća iduće godine Osijek će biti spojen s autocestom, a za ljeto 2009. najavljeno je otvaranje druge cijevi tunela Sv. Rok i Mala kapela. U idućoj godini trebala bi započeti i gradnja autoceste Zagreb-Sisak. I u Mađarskoj se napreduje. Predana je još jedna dionica autoceste od Budimpešte prema hrvatskoj granici, Letinji, koja bi trebala biti završena u potpunosti do kraja godine. Tada će doista trebati tek nešto više od tri sata od Budimpešte do Rijeke. Ali, nažalost, ove godine, bar po mađarskim statističarima, mali broj mađarskih turista putuje hrvatskim autocestama.. Što zbog pogrešno tumačenih odredaba o zabrani unošenja mesnih i mliječnih proizvoda u Hrvatsku, što zbog visoke cijene goriva.

Branka Pavić Blažetin

Međunarodni športski nogometni tabor u Keresturu

Hrvatski umjetnici na dvoru kralja Matije Korvina – kralj Matija u hrvatskoj povijesnoj i pučkoj tradiciji

U povodu Dana državnost Republike Hrvatske i godine renesanse, u organizaciji Hrvatske samouprave grada Budimpešte, Hrvatske samouprave VII. okruga i Veleposlanstva Republike Hrvatske u Budimpešti, 23. lipnja održana je konferencija Hrvatski umjetnici na dvoru Matije Korvina – kralj Matija u hrvatskoj povijesnoj i pučkoj tradiciji. Ovoj konferenciji dvoranu je osigurao Povijesni muzej grada Budimpešte u Budimskoj palači, kako bismo se još više udubili u ovu tematiku, te da u gotovo originalnoj atmosferi poslušamo zanimljiva predavanja.

Na svečanom otvaranju cijelog programa, moderator Dinko Šokčević pozdravio je sve nazočne, te predavače, među njima profesora Igora Fiskovića iz Zagreba. Istaknuo je važnost dvorene koja čuva i ostatke djela dalmatinskih umjetnika. Tako nismo samo čuli, nego i vidjeli istaknuta djela iz onodobnog razdoblja.

Gospodin Ivan Bandić, veleposlanik Republike Hrvatske u Budimpešti, zahvalio je svim organizatorima, osobito gospodinu Šokčeviću i Beatrix Basics (doravnateljica spomenutog muzeja) na ostvarenju ove svečanosti. Istaknuo je povod ove konferencije koja se usko povezuje s tematikom svih predavanja.

Prvi predavač je bio Igor Fisković, povjesničar umjetnosti i profesor zagrebačkog sveučilišta. On je naglasak stavio na dalmatinskohrvatske umjetnike koji su djelovali na dvoru kralja Matije Korvina. Od tih velikih

umjetnika najpoznatiji je bio Trogiranin Ivan Duknović (Giovanni Dalmata), dvorski kipar kralja Matije. Naravno, sve sličnosti u ovome povijesnom razdoblju zahvaljuju međusobnoj bliskosti ugarske i hrvatske umjetnosti. Nakon toga slijedilo je predavanje o slici Mađara u hrvatskoj pisanoj tradiciji Dinka Šokčevića, profesora pečuškoga sveučilišta. Istaknuta je zajednička borba protiv Turaka i kao rezultat toga u književnosti obaju naroda podjednako se pojavljuju junaci tih zajedničkih borba, od Sibirjanina pa sve do Zrinskih. Njihovi su likovi prisutni i u pučkom pjesništvu, a isto tako i u djelima obrazovnih pisaca.

O zajedničkoj hrvatsko-mađarskoj povijesti govorio je Tamás Pálosfalvi, suradnik Povijesnog instituta Mađarske akademije znanosti. Posebno je govorio o nekadašnjoj Slavoniji, o domovini Ivana Viteza i Ivana Česmičkoga. Na kraju Sándor Bene, suradnik Instituta za književnost Mađarske akademije znanosti, u kontekstu djela Nikole Zrinskog o kralju Matiji upoznao nas je s planovima i razmišljanjima ovoga zajedničkog vojskovođe i pisaca 17. stoljeća.

Konferencija je istaknula povezanosti mađarske i hrvatske renesansne i barokne kulture te istaknula obljetnicu velikoga vladara Matiju Korvina. Dobili smo uvid u bogatu prošlost mađarsko-hrvatskih kulturnih odnosa, te u povezanost renesansnog vladara Matije Korvina s hrvatskom umjetnošću, odnosno hrvatskom književnom i pučkom tradicijom.

Bea Letenyei

KOTOR – Hrvatsko građansko društvo Crne Gore i redakcija Hrvatskoga glasnika, glasila Hrvata u Crnoj Gori, organiziraju Prvi regionalni susret urednika glasila manjinskih zajednica i njihovih medijskih partnera, u Kotoru od 16. do 18. srpnja. Teme susreta jesu: manjinske zajednice u oblasti informiranja te vidovi suradnje i razmjena informacija. Suorganizatori ovoga susreta su Skala Radio – Kotor, a potporu organizatori očekuju, kako je za Hrvatski glasnik, tjednik Hrvata u Mađarskoj, u ime organizatora rekla Tamara Popović, i od Ministarstva za ljudska i manjinska prava Vlade Crne Gore, Ministarstva za kulturu, sport i medije Vlade Crne Gore, Opštine Kotor, Hrvatske matice iseljenika te Veleposlanstva Republike Hrvatske u Podgorici. Skup će biti održan u Kotoru u Palači Biznati u Skupštini opštine Kotor uza sudjelovanje urednika glasila Hrvata iz: Crne Gore, Srbije (Vojvodina), Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Makedonije, Mađarske, Italije, Austrije... Prvog dana susreta, u povodu obilježavanja 500-te obljetnice rođenja Marina Držića, Hrvatsko narodno kazalište Zagreb odigrat će predstavu *Dundo Maroje*, redatelja Ozrena Prohića. U Kotor HNK stiže nakon gostovanja na Dubrovačkim ljetnim igrama. Poseban pečat tom gostovanju daje i činjenica da je ovo prvi put u posljednjih dvadesetak godina da ova ustanova gostuje u nekoj od zemalja bivše SFRJ. Očekuje se nazočnost visokih dužnosnika Republike Hrvatske i Crne Gore, intelektualne, znanstvene, kulturne elite... Drugi dan je radan s nizom izlaganja pozvanih gostiju i pozdravnih riječi, među njima Ivana Ilića, predsjednika HGD-a Kotora, Sabahudina Delića, pomoćnika ministra manjina. Među uvodničarima susreta bit će Željko Rutović, pomoćnik ministra kulture, medija i sporta u Vladi Crne Gore, urednica Hrvatske riječi, lista Hrvata u Vojvodini Jasminka Dulić, urednica Hrvatskoga glasnika, tjednika Hrvata u Mađarskoj Branka Pavić Blažetin. Uvodničarka iz Makedonije bit će Nevenka Kostovska. Sudionici susreta jesu i Juraj Novosel, Ivica Kovačević, Arijana Beus, Snježana Trojčanec, Hrvoje Salopek, Nenad Zakarija, Tomislav Vuković, Danilo Ivezić, Slavko Mandić, Sabrija Vulić, Nino Radulović i druga imena hrvatske manjinske medijske scene.

Jezični tabor u Vlačićima s očima učenika

Nestrpljivo očekivanje polaska. U glavama mnoštvo pitanja: Kako ću se osjećati? Hoće li biti poznatih od prošle godine? Kakvi će biti nastavnici? Kakvi će biti programi? Kamo idemo na izlet? ... i konačno došao je i 22. lipnja, dan našega polaska na otok Pag, u Vlačiće. Zadnji savjeti roditelja dok čekamo autobus: Budi dobar! Slušaj učitelje! Pazi na sebe! Ne moraš potrošiti sav novac koji si dobio! Čuvaj svoje stvari! Pošalji sms poruku kad stigneš! Itd.

Udem u bus, tamo neka poznata lica, nastavnici i vozači nas očekuju s osmijehom na licu. Početak ne izgleda strašno. I konačno, idemo na more. Do granice se upoznamo. Tamo još uđe u autobus nekoliko učenika i nastavnica. Na dugom putu se čuje samo grickanje, tihi razgovor, jer se nismo vidjeli već jedan tjedan! Katkad pogledam kroz prozor, gledam krajeve kroz koje prolazimo. Sve je drugačije nego u Mađarskoj, ali ipak lijepo. Već jedva čekamo da stignemo, pa zato stalno zapitkujemo nastavnike, kada ćemo stići. Da nam bude lakše, vozač nam stavlja neki film, a nakon toga dobru hrvatsku glazbu, nama dobro poznatu, pa neki i zapjevaju. I odjednom pred našim je očima more, pa Paški most i znamo da za nekoliko trenutaka ćemo stići. Ponovno ono uzbuđenje, tko će doći s drugim autobusom, jesu li oni već tu, u kojoj ću biti sobi... Na samom ulasku nas s osmijehom očekuje nekima od lani dobro poznati brkati čovjek, uputi nas do recepcije, gdje dobijemo ključeve od soba.

Pa slijedi raspakiranje, i kupanje u moru. Nakon napornog puta uživamo u vodi, koja

nam se čini zasada vrlo slanom, no do kraja smo jako navikli na nju, neki bi rado i produžili boravak.

Konačno opazimo neka poznata lica, stigli su na plažu i oni koji su putovali drugim autobusom. Pozdravljamo ih, pokušavamo se upoznati s nepoznatima, ali ima još vremena za to. Kako saznajemo, u taboru boravi 84 učenika, iz Dušnoka, Šeljina, Martinaca, Lukovišća, Bačina, Aljmaša, Santova, Pečuha, Izvara i Gare, 4 nastavnika, Robert Ronta, on je voditelj tabora, Marija Žučić Kovač, Marija Prodan, Tiinde Kovačević, Ljubica Kolar Vuković, Anica Popović Biczak, koordinatorica, Eva Mujić i gimnazijalka Reka Drinoci koja pomaže rad grupovođa.

Prvog je dana bilo otvaranje tabora, izdijelili su nam majice i kape, pa su se formirale skupine, naravno miješane, da se i mi djeca bolje upoznamo. Izabrali smo imena: Školjke, Vesele hobotnice, Kraljevski bogovi, Morski konjići, Zlatni delfini, Dečoki i dekljčke, pa je počeo i rad po skupinama, čega smo se malo i bojali. Hoću li sve razumjeti, neće li me tko ismijati ako što ne znam, kakva će biti nepoznata nastavnica... opet niz pitanja...

Iznenadjenje, umalo sve razumijem, još mi je i sve zanimljivo, djeca pomažu onima koji slabije znaju jezik, i konačno su mi se počeli kameni kotrljati sa srca, mogu uživati u svemu.

Svakog smo dana tri sata radili u radionicama, uvijek u drugoj: dramskoj, glazbenoj, kreativnoj, narodopis, zemljopis, jezične vježbe. Sve to bilo je jako korisno.

Naučili smo neke riječi, izraze, smjeliji smo u govoru i mogli bismo još nabrajati.

Svakog smo se popodneva kupali u moru, u čemu smo veoma uživali, jer je more ipak more.

A uvečer su nam nudili razne aktivnosti: zajedničko pjevanje, plesačnica, diskač, ples s pinpong lopticom, s metlom, na papiru, nogomet s mještanima, izlet u grad Pag. Ovo zadnje je bilo posebno zanimljivo jer smo se morali sami snaći pri kupnji. Dogovorili smo se gdje ćemo naći učiteljicu ako nam slučajno zatreba, ali je bilo fantastično, još smo se naučili i cjenkati s prodavačima.

U četvrtak smo otišli na cjelodnevni izlet u Nacionalni park Krka. Za mene je to bilo nešto posebno. Gotovo nedotaknuta priroda, čista voda, mnoštvo ljudi, kupanje u rijeci Krki pod slapom, mislim da to nikada neću zaboraviti.

Bilo mi je jako dobro i noćno kupanje u moru nakon izleta, baš smo se dobro osvježili.

Kuhari su se brinuli o tome da na stolu uvijek bude fina hrana, no oni koji su stalno nešto grickali, nisu baš najbolje jeli, ali mislim da je sve bilo jako ukusno.

Svakog smo dana morali i napraviti red u sobama, jer su ih prije doručka ocjenjivali. Nakraju se ispostavilo da su neki dečki uredniji od cura jer pobjednici u čistoći soba bili su dječaci, i to ne jedna soba, već tri. Bravo dečki, raduje se vaša mama!!!

Nakraju su se skupine natjecale u znanju onoga što smo tamo naučili, u štafeti po selu, što je isto bilo veoma zanimljivo.

Zadnja večer je bila najbolja, grill party, ples i mnogo-mnogo veselih trenutaka.

Moramo baš kući?! Ja bih još ostao! Nekima je žao jer su završili 8. razred, pa možda nagodinu ne mogu doći, neki kažu da će bolje učiti sljedeće godine, ići će na natjecanja i tamo postići dobre rezultate da boravak u ovom taboru i oni dobiju besplatno, nekima je bio tabor bolji od lanjskoga, pa se nadaju da će ga biti i sljedeće godine.

I „došlo vrijeme da se rastajemo”, svatko u svoj autobus, pozdravi, nade da ćemo se još vidjeti.

U autobusu tišina, domalo svi spavaju jer zadnja noć ipak je bila zadnja noć, pa nisu mnogo spavali.

Ostaje samo da zahvalim svima onim koji su organizirali ovaj tabor, onima koji su se tamo brinuli o nama, našim nastavnicima, osoblju odmarališta Zavičaj.

Mislim da je boravak ondje bio veoma koristan za sve učenike, postali smo samopouzdaniji, smjeliji u govoru, došlo je na površinu i ono pasivno znanje jezika, čemu smo se i mi učenici čudili, ne samo naši nastavnici, i naravno, postali smo bogatiji lijepim uspomnama.

Polaznici tabora

Serdahelska djeca u čakovečkoj filmskoj radionici

U organizaciji čakovečke Škole animiranog filma (ŠAF-a), od 15. do 20. lipnja održana je 15. internacionalna filmska radionica. U njoj je sudjelovalo dvadesetak djece iz Hrvatske, te četvero iz serdahelske Osnovne škole Katarine Zrinski.

ŠAF, kako ga samo nazivaju skraćeno, utemeljio je Edo Lukman još 1975. g., okupljajući djecu, koja imaju volju za kreativno stvaranje. Svrha okupljanja mladih u ŠAF-u nije poduka budućih profesionalnih animatora, već filmski obrazovanih gledatelja animiranih filmova. ŠAF od 1982. godine surađuje sa Svjetskim festivalom animiranog filma u Zagrebu, sudjeluje na internacionalnim filmskim radionicama u svijetu (Odense, Annecy...). Voditelj ŠAF-a Edo Lukman, voditelj je osamdesetak dječjih filmskih radionica u svijetu, od Vermonda do Annecya, Laona, Belfasta, Odensea, Frankfurta, Graza, Lillehamera, Oula, Rotterdama.

ŠAF surađuje s profesionalnim animatorima, pa i ove su godine u radionicu pozvani izvrsni stručnjaci Sarah Klein iz Amerike i Jekaterina Mihajlova iz Rusije, uz čiju su pomoć mladi sudionici radionice ostvarili dva kratka filma, u tehnikama animacije crteža na papiru i lutke, u čemu su sudjelovale i učenice iz Serdahela.

Edo Lukman prilikom posjeta radionici srdajčno nam je prikazao na koji način djeca rade, te govorio o povijesti Internacionalne radionice:

– Prva radionica održana je 1984. g. i otada svake godine se organizira. Nastojimo pozvati poznate animatore koji imaju iskustva u radu s djecom, kako bismo mogli njima prenijeti svoje radno iskustvo, i jednako tako zovemo djecu ponajprije iz cijele Hrvatske, a i iz raznih zemalja cijeloga svijeta. Tu su bila djeca iz Francuske, Poljske, Mađarske i gotovo iz cijele Europe, Amerike, čak i Australije.

Mi smo škola animiranog filma, studio

koji u Čakovcu djeluje već 33 godine, koji je svjetski poznat, u kojem djeca cijele godine provode svoje slobodno vrijeme i rade animirane filmove. Mi smo od 1982. g. stalno nazočni na jednom od najvećih svjetskih festivala animiranog filma. – kazao je o organizaciji voditelj dok je prikazivao način snimanja.

U filmskoj radionici već su sudjelovala djeca pomorskoga kraja i iz Kečkemeta. Jedne godine voditelj radionice bio je poznati animator iz Mađarske Péter Szoboszlai. Edo Lukman otvoren je za sve vrste suradnje, škola animiranog filma rado bi se predstavila i u bilo kojoj školi u inozemstvu, odnosno održala sličnu radionicu za hrvatsku djecu u Mađarskoj.

Sudionici animacijske radionice pet dana vrlo marljivo su radili, crtali razne prizore, likove filmova, snimali ih vrlo mnogo puta kako bi njihova ostvarenja, odnosno dva animirana filma bila prikazana u dvorani Centra za kulturu u Čakovcu, zajedno s filmovima voditeljica radionice i novim filmovima ŠAF-a. Radionica se ostvaruje zahvaljujući financijskoj pomoći Hrvatskoga filmskog saveza, grada Čakovca i Medimurske županije.

Voditelji radionice pohvalili su kakvoću crtanja djece iz Mađarske, vrlo dobro barataju bojama, pripaze na potankosti.

Vivijen Kotnjek, bila je vrlo sretna što je dospjela u radionicu, još nikad nije vidjela kako nastaje animirani film, a sada je uspjela čak i sudjelovati u tome.

Sudionici radionice posjetili su i toplice Sveti Martin na Muri.

Beta

ZAGREB – I tijekom ove turističke sezone mađarski, slovački, austrijski i češki policajci borave na Jadranu kao ispomoć svojim hrvatskim kolegama. Temeljem potpisanih memoranduma o razumijevanju s mađarskom, slovačkom, austrijskom i češkom policijom, policijski službenici navedenih zemalja borave na Jadranu tijekom ljetnih mjeseci. Treća je to godina zajedničke suradnje na planu sigurne turističke sezone. Tijekom prošle turističke sezone u Hrvatskoj su boravili policajci iz Republike Mađarske, Austrije i Francuske. Ove godine u Hrvatskoj tijekom srpnja i kolovoza boravi osam slovačkih policijskih službenika koji će boraviti u policijskim upravama splitsko-dalmatinskoj i ličko-senjskoj. U razdoblju od 1. srpnja do 1. rujna u Hrvatsku će biti upućeno i 12 austrijskih policajaca, što znači da će po dva policajca austrijske policije stalno biti nazočna na području Policijske uprave primorsko-goranske. Češka i hrvatska strana dogovorile su dolazak ukupno 14 čeških policijskih službenika koji će u smjenama po dvoje, u dvomjesečnom razdoblju, raditi na području splitsko-dalmatinske policijske uprave. Mađarski policajci u Hrvatsku dolaze treću godinu zaredom. Tijekom ove turističke sezone u Hrvatsku će doći ukupno osam mađarskih policajaca koji će, također u smjenama po dvoje, boraviti na području zadarske policijske uprave. Dva francuska policajca će boraviti na području Policijske uprave dubrovačko-neretvanske, u razdoblju od 15. srpnja do 24. kolovoza.

VUKOVAR – U vukovarskom dopisništvu Vinkovačke televizije (VTV) od 1. srpnja krenuo je projekt županijske multinacionalne televizije, proizvodnja programa namijenjenog nacionalnim manjinama. Na VTV-u, osim postojeće emisije "Suživot", osiguran je još jedan termin za emisiju o nacionalnim manjinama. Dio programa stvarat će se u vukovarskom dopisništvu. Napomenimo kako je svaki peti stanovnik Vukovarsko-srijemske županije pripadnik neke nacionalne manjine. Dogovorena je i razmjena emisija s televizijama iz Novog Sada i Pečuha, kako bi se bolje povezali s pripadnicima manjina u Vojvodini i Mađarskoj, piše hrvatski tisak

NOVO SELO – I Novoseljani se ovih dana spremaju proslaviti seosku bučuru (crkveni god), blagdan zaštitnice sela i seoske crkve, Svetu Anu, 27. srpnja. Dan je to koji selo slavi i kao seoski dan, s nizom programa kulturnoga i zabavnoga te vjerskoga sadržaja za sve stanovnike sela, na čijem je čelu načelnik Ivo Ilijašić.

Hrvatski dan u Kozaru

SVETI MARTIN NA MURI – Već po tradiciji, i ove godine 28. i 29. održan je „Spust lađa na Muri“, koji je ove godine krenuo iz Mureka (Austrija), preko Bad Radgersburga, Petanjca, Ižakovca, Bistrice do Svetog Martina. Prethodno, na poziv načelnika Ivana Hajdarovića, u Dekanovcu su se sastali načelnici međimurskih i mađarskih općina smještenih uz rijeku Muru, koji su poduprli inicijativu da se i te općine uključe u Spust. Načelnik Hajdarović kolegama je predložio da se njihove općine uključe u Spust kako bi se u tu priredbu uključile sve međimurske i mađarske općine uz Muru, a ne samo austrijske i slovenske te dijelom hrvatske. Načelno su svi to podržali i prihvatili da se već dogodine Spust nastavi nizvodno od Dekanovca.

STARI GRAD – U okviru Hrvatske manjinske samouprave, u ovom gradu je kot novi polet pred šestimi ljeti počeo djelovati mišani jačkarni zbor. Pred kratkim smo mogli vidjeti i čuti ov korus i na Hrvatski dani u Bizonji, a kako je rekao predsjednik manjinskoga tijela Jožef Tolnai, u dojučem periodu imaju na planu brojna gostovanja. – *Dosidob smo dvajset put nastupali starogradski jačkari, nedavno i u vlašćem gradu, a u septembru se pripravljamo u Čepreg, tamošnjim Hrvatim. Va septemberi se riktamo u Bijelo Selo, zatim pak u Čunovo. Sad se gonc nove jačke učimo pod peljanjem naše zborovodje Veronike Kiss. Kanimo kupiti i pet tamburov, jur su se javili ki kanu igrati, a zdavna nam je želja da pokrenemo našu mladju dicu na tečajju hrvatskoga jezika. A zato bi došla jedna školnikovica iz Bizonje, s tim se pak ufamo da bude i naša najmlaja generacija uključena u hrvatsko djelovanje. Kod nas je jako malo Hrvatov, oko 50 familijov, a svi i ne znaju po hrvatski, zato smo mislili da učnja hrvatskoga jezika nikomur neće škoditi. Po riči peljača starogradskih Hrvatov, dosidob su se najjavili petnaestimi na jezični „treening“.*

U hrvatskom naselju Kozaru (Nagykozár) nedaleko od Pečuha, 22. lipnja održan je drugi po redu Hrvatski dan. Povodom te priredbe poslijepodne u 4 sata u selu je održana i sveta misa na hrvatskom jeziku koju su predvodili olaski župnik Illés Csuzdi i mjesni svećenik Péter Gál. Na svečanoj misi pjevali su i članovi pjevačkoga zbora iz Vršende. Budući da u tom naselju inače nema mise na hrvatskome, vjernici su se veoma radovali lijepim hrvatskim crkvenim pjesmama. Nakon mise, u mjesnom domu kulture pred brojnom publikom priređen je i bogat kulturni program u kojem su sudjelovali KUD Tanac iz Pečuha i Mješoviti pjevački zbor Orašje iz Vršende. U folklornom prog-

ramu „Tanacovi“ plesači uz pratnju Orkestra „Vizin“ izveli su podravske i bunjevačke plesove te Bošnjački kermez. Osim mladih, vrsnih plesača gledatelji su imali čast slušati i predivne šokačke melodije u izvedbi vršendskoga pjevačkoga zbora. Oduševljeni gledatelji sve plesače i pjevače nagradili su velikim pljeskom. Nakon šarolikoga programa posjetitelji folklorne večeri imali su priliku sudjelovati na plesanici gdje su za dobru svirku bili zaduženi „Vizinovi“ momci. Kako smo od predsjednika Hrvatske manjinske samouprave Roberta Takača doznali, samouprava namjerava nastaviti tu tradiciju i dogodine opet organizirati Dan Hrvata u naselju.

Renata Božanović

Intervju

Hrvatske crkvene, vjerske teme

U suorganizaciji Županijske samouprave i Narodnosne zaklade Bačko-kiškunske županije, u Županijskom domu narodnosti u Baji od 19. do 20. lipnja održan je međunarodni narodnosni narodopisni skup pod naslovom Narodnosne tradicije na području između Dunava i Tise. Na sedmom znanstvenom skupu sudjelovao je 21 predavač iz Mađarske i Vojvodine, a zastupljene su i hrvatske teme, koje su izložili već dobro nam poznati istraživači naše baštine. István Silling (Kupusina) prvi put održao je predavanje o ponjavci koju Šokice nose u crkvu, a živi još u svim šokačkim selima u Vojvodini. Zoltán Fehér (Bačino) govorio je o molitvi zornici rackih Hrvata, a Mišo Mandić (Čavolj) o mjestu odnosno redu sjedenja bunjevačkih Hrvata u Čavolju nekada u crkvi. Jedan od redovitih sudionika ovoga međunarodnog i znanstvenog narodopisnog skupa u Baji, koji se priređuje svake tri godine, Mišo Mandić nalazi uvijek zanimljive teme iz prošlosti bunjevačkih Hrvata u Čavolju.

Razgovor vodio: *Stipan Balatinac*

Kako i zašto ste odabrali baš ovu temu?

– To je sedmi znanstveni skup, što znači da su me prvi put zamolili za izlaganje prije više od 20 godina, budući da se skup priređuje svake tri godine. Odlučio sam, dok sam živ i dok mogu raditi, istraživati ću etnografske teme bunjevačkih Hrvata, po mogućnosti iz prošlosti Čavolja kako bismo sačuvali veliko bogatstvo bunjevačkoga narodnog blaga. Budući da je ova godina u znaku Biblije, možemo reći sveta godina, odabrao sam da ću govoriti o mjestu bunjevačkih Hrvata u čavoljskoj crkvi od 1700-ih godina, od osnutka našega sela 1734. godine. Do 1748. u župnoj crkvi služili su fratri, a onda je postala župa. Potkraj 18. stoljeća počeli su se doseljavati Mađari, a nešto kasnije došli su i Nijemci iz Soroksára, čime je došlo do značajnih promjena mjesta u crkvi.

Zar je mjesto u crkvi bilo tako bitno u to doba? Zbog čega, pojasnite nam malo!

– Nije bilo problema dok su samo Bunjevci, koji su osnovali selo, išli u crkvu. Kad su došli Nijemci, morala se graditi nova, veća crkva. Crkvu koju su Bunjevci sagradili povećali su s dvije strane uz pomoć Nijemaca koji su tražili veća prava. Nije kadgod bilo svejedno na kojim vratima će ulaziti u crkvu žene, muškarci, a osobito gdje će sjesti ili stajati. S lijeve strane su sjedile, odnosno

stajale ženske osobe, a s desne muški. To je bilo uobičajeno. Kad sam postao učitelj, djed mi je pokazao u crkvi gdje je sjedila nekada obitelj Mandić, plemićka obitelj, što je bilo zabilježeno po imenu, pa se i nasljeđivalo. Nisam to zaboravio, a moj bačo je uvijek na tom istom mjestu sjedio. Živio je 90 godina, ali nijednu polnočku nije izostavio. Na njegovo mjesto nije mogao nitko sjesti.

Zato sam odabrao baš tu temu, jer kad su došli Nijemci, mi smo ih zvali Švabima, kao što su i oni nas nazivali Bunjama, Mađari su dotada sjedili i stajali uvijek na bunjevačkoj strani. Kad su došli Švabi, više ništa nije bilo u redu. Na temelju svojih istraživanja u Kalači, dogodilo se da su se sukobljavali u crkvi, a svećenici su morali praviti reda. Nijemci su se tužili u pismu da se odstrani župnik jer taj ne moli boga za Švabe, već samo za Bunjevce. Biskup je naredio da se ustanovi novi red. Gdje su stajali, sjedili bunjevački mladi, učenici, gdje su sredovječni, a gdje stariji ljudi, tema je kojom se bavim u svom predavanju.

Što planirate dalje, što ćete za idući skup pripremiti?

– Ne znam što će biti, ali ću ostati na temi Čavolja, i bunjevačkih Hrvata.

Sve se to pomalo za naše vrijeme čini čudnim, ali u to vrijeme kada je bilo strogo određeno mjesto u crkvi, klupe su bile pune, a danas su poluprazne. Nije baš sjajna situacija.

– Kada je Ivan Petreš bio župnikom, nije bilo problema jer je govorio sva tri jezika. A na bunjevačka prela su dolazili i Švabi, i Mađari. Istina, osim glavnoga bunjevačkog sadržaja, nikada nije izostala ni njemačka polka ni mađarski čardaš. Još najstariji i danas spominju, nije bio loš taj red u crkvi. Danas u Čavolju nemamo redovite mise na hrvatskom jeziku u mjestu. Napomenuo sam kako imamo mogućnost mjesečno jedanput ići na bunjevačku misu u Baju, ali stariji već ne mogu putovati. Našega fratra iz Subotice rado slušaju i naši Čavoljci. Imamo i neke svečanosti na koje odlaze, a ove godine obilježiti ćemo zajedno s bunjevačkim, rackim

i šokačkim Hrvatima 120. obljetnicu smrti Ivana Antunovića, čija je majka bila podrijetlom iz Čavolja.

Ivanka Boljkovac u Budimpešti

U programu prijama koji su 23. lipnja Veleposlanstvo Republike Hrvatske u Budimpešti i veleposlanik Ivan Bandić priredili u Povijesnome muzeju grada Budimpešte, u povodu Dana državnosti Republike Hrvatske, nastupila je i poznata operna pjevačica Ivanka Boljkovac koja je sve nazočne oduševila s nekoliko poznatih hrvatskih pjesama u svojoj izvedbi. Ova poznata hrvatska operna pjevačica rođena je u Karlovcu, a u Zagrebu je diplomirala i magistrirala solo pjevanje na Muzičkoj akademiji u klasi prof. Marije Borčić. Nakon diplome osvojila je nekoliko prvih nagrada na natjecanjima mladih glazbenih umjetnika u zemlji i inozemstvu. Debitirala je 1980. godine na sceni zagrebačke Opere kao Elizabeta u Verdievu Don Carlosu i odmah dobila angažman u nacionalnoj opernoj kući, u kojoj je do danas interpretirala niz prvih i naslovnih uloga melodramsko-sopranskog faha u opernim djelima Verdia, Puccinia, Rossinia, Mozarta, Richarda Straussa, Čajkovskoga, Wagnera, Mascagnia, Zajca... Često nastupa u koncertnim izvedbama djela velikih svjetskih glazbenih autora te mnogo gostuje diljem Hrvatske i Europe. Dobitnica je velikoga broja nagrada i priznanja. Snimila je nekoliko nosača zvuka.

MARTINCI – U organizaciji Hrvatske samouprave sela Martinaca, u Martincima će se 19. srpnja održati već tradicionalni godišnji Dan Hrvata. Uz pjesmu, folklor, druženje sa starim prijateljima, na zabavu Martinčani rado očekuju svakoga.

Leksikon podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca počeo je izlaziti 2004. godine u nakladi Hrvatskog akademskog društva iz Subotice, uza skromnu potporu tek zanesenjaštvom njegovih mnogobrojnih suradnika te uz izvrsne koordinate posla Slavena Bačića i izvršnog urednika Leksikona *Tomislava Žigmanova*. Nedavnim utemeljenjem Zavoda za kulturu vojvodanskih Hrvata i za Leksikon dolaze bolji dani, čulo se na pečuškoj promociji. Leksikon koji je dosada izišao u sedam svezaka, sedmi zadnji obrađuje slova DŽ–F, a uskoro će svjetlo dana ugledati i osmi svezak u kojem je obrađeno slovo G i koji sadrži 110 pojmova. Nije naodmet naglasiti kako je dosadašnjih osam svezaka nastalo izvan bilo kakvih institucijskih okvira.

Na predstavljanju Leksikona njegov suradnik za Mađarsku *Živko Mandić* iznio je svoje dojmove o nastanku i prvih sedam tiskom objavljenih svezaka Leksikona kazavši: Prije nekih osam godina dočuli smo da naši sunarodnjaci u Subotici doista pripremaju Leksikon podunavskih Hrvata, te da i iz Mađarske traže suradnike. Priopćio mi je to *dr. Marin Mandić*, moj brat, koji je bio oduševljen tim pothvatom i zdušno se prihvatio posla. Zajedno smo sastavili popis ovdašnjih zaslužnih osoba za koje smo smatrali da bi svakako trebale ući u leksikon.

Odonda je prošlo nekoliko godina i, zahvaljujući prije svega našim prijateljima iz Subotice, *dr. sc. Slavenu Bačiću* i *prof. Tomislavu Žigmanovu*, darovitim urednicima, koji su usklađivali i usmjeravali rad suradnika, a i sami mnogo, možda čak najviše toga napisali za ovo kapitalno djelo, u izdanju Hrvatskog akademskog društva u Subotici objavljeno je već sedam svezaka. To su, uvjetno rečeno, pokusna izdanja koja se još mogu dopuniti, dotjerati, prije negoli se objavi njihovo konačno izdanje, po želji u tvrdokoričnim pozamašnim tomovima. Leksikon je namijenjen svima koji žele saznati više o podunavskim Hrvatima, o njihovoj prošlosti i sadašnjosti, te koje kulturološki zanimaju ove hrvatske narodne skupine.

Tko se već upoznao s tim svescima, složiti će se sa mnom da se u njima daje faktografski provjerena i vrijednosno pouzdana slika o tvorcima i nositeljima književnog, kulturnog i svekolikog života spomenutih Hrvata. Ovo izdanje, po mojoj prosudbi, zadovoljava sve kriterije leksikona, izaziva divljenje i hvalospjeve onih koji su ga imali u rukama. (Pokazao sam ga i nekim ovdašnjim Slovacima i Srbima, kojima će poslužiti za uzor.) Kakvoćom i preciznošću sadržaja, grafičkim izgledom i tehničkom izvedbom jedinstven je pothvat u nakladništvu bačkih Hrvata.

Leksikon se ne ograničava samo na bačke Bunjevce i Šokce, nego je prigrlio i naše sunarodnjake u okolici biskupijskog središta Kalače. Do danas su se, unatoč asimila-

Pečuško predstavljanje Leksikona podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca

U pečuškom klubu Augusta Šenoae, u organizaciji Matice hrvatske Pečuh te Generalnoga konzulata Republike Hrvatske, 4. lipnja predstavljen je Leksikon podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca, u nazočnosti glavnog urednika Leksikona *Slavena Bačića*, jednog od njegovih pokretača, i zastupnika u Skupštini Vojvodine *Duje Runje*, suradnika za Mađarsku *Živka Mandića*, a sve to na tribini koju je vodio predsjednik Matice hrvatske Pečuh *Stjepan Blažetin*.

torskim nasrtajima, zadržali Baćinci i Dušnočani, ali je tih Hrvata bilo i u Kalači. Dovoljno je spomenuti Mihovila Radnića, rođenog u tom gradu 1636, koji je zapravo otac ovdašnje hrvatske književnosti. Budući da je u 18. st. kalački biskup odredio batinanje onih koji progovore hrvatski, tamošnji Hrvati brzo su odnarođeni. Premda su im državne i crkvene vlasti nametnule etnonim Rac, oni su sastavni dio hrvatskog naroda, točnije njegove šokačke grane, naime, potječu iz okolice Vinkovaca.

U Leksikon je uvrštena još jedna razmjerno velika narodna skupina, i to Hrvati u Budimu i njegovoj okolici. Osim u Budimu, njih je bilo još u dvadesetak naselja. Do danas su se zadržali u Tukulji, Andzabegu i Erčinu, a prije dvadesetak godina umrli su zadnji govornici hrvatskog jezika u naselju Čepelju i Senandriji (Szentendre). Prije 40-ak godina skupljajući umotvorine, najstariji Tukuljci mi rekoše da su se nekada zvali Bunjevcima, međutim, onkraj Dunava, u Erčinu i Andzabegu su tvrdili da su oni Šokci (u protoku vremena i oni poput Tukuljaca prihvatili su ime Rac). Inače, povijesni izvori ih spominju različitim imenima: Iliri, katolički Raci, Šokci, Dalmatinci, Bunjevci. U Budim su se sjatili Hrvati iz raznih krajeva. O tome svjedoči i deseteračka pjesma njihova župnika Lovre Matoševića (rođen 1784). On veli da su mu župljani, među ostalom: Šokci, Bunjevci,

Dalmatini, Hercegovci, Posavci, Podunavci, Lipovljani, Bošnjaci. Dakle, s razlogom su uvršteni u Leksikon. Senandrijci zapravo ne pripadaju bunjevačko-šokačkoj grani, oni sebe zovu Dalmatinima, a silom prilika došli su iz Beograda (zajedno sa Srbima 1690) gdje su Dubrovčani i drugi katolici imali svoje trgovačke kolonije. Budući da se u Senandriju doselilo mnoštvo Hrvata iz obližnjih naših naselja i budući da je ta zajednica bila usko povezana s budimskim Hrvatima, i njih smo uvrstili u Leksikon. Segedinski su se Hrvati također zvali Dalmati(ni)ma, ali to je nedvojbeno bunjevačka grana.

Potanko proučivši objavljene sveske, došao sam do ovih brojčanih podataka. Na sveukupno 560 stranica primjerenog tiska

Trenutak za pjesmu

Jolanka Tišler:

Trag

Ako zakoračoš

Trag v pesku

Više neje tvoje

Naj žaliti

uočit ćemo skladni odnos teksta i fotografija. Nalazimo 825 sažeto, kratko iznesenih natuknica, uz koje se veže 389 ilustracija (fotografija, crteža). Gotovo 45% natuknica, ukupno 370, jesu prikazi pojedinih zaslužnih osoba (književnika, pjesnika i pisaca, kulturnih i društvenih djelatnika, umjetnika, športaša itd.). Ukratko je protumačeno 160 bitnih povijesnih, kulturnih, jezičnih, književnih, vjerskih, etnografskih, botaničkih i drugih pojmova. Opisano je 99 naselja, 90 društava, udruga, organizacija, odnosno stranaka, prikazano je 41 izdanje (novine, godišnjaci, prigodna izdanja), 29 istaknutih političkih zbivanja, kulturnih priredaba, pokreta. Upoznajemo 19 bunjevačkih plemićkih rodova, 17 pučkih običaja, blagdana itd. Nisu izostavljena ni neka zdanja, gradnje, primjerice Blaškov križ, za koji su subotički Hrvati osjećajno vezani.

Kako vidimo, riječ je o hrvatskim narodnim skupinama koje su imale, a koje i sada imaju vrlo živ, bogat, šarolik i sadržajan kulturni i društveni život. Budući da pretežita bačkih Hrvata živi onkraj državne međe, u Vojvodini, razumljivo je da se većina ovih natuknica odnosi na njih. Usredotočio bih se na Hrvate u Mađarskoj i naveo neke osobe i druge natuknice koje se odnose na nas.

Po abecednom redu slijede naši *kulturno-prosvjetni djelatnici*: Ivan Agatić (Fancaga), Alojzije Babić (Gara), Ferenc Badics (Stolni Biograd, pisao je o Bunjevcima i Šokcima), Stipan Berleković (Tass, učitelj, organizator bunjevačkih prela, aktivan i na političkom polju), Matija Budimac (Baja, istaknuti borac za nacionalna prava svojih sunarodnjaka), Ivan Burnać (isprva rodoljub, poslije mađarizator u Santovu, prezime promijenio u Bátori), Oliva Čatalinac (Santovo, voditeljica kazališnih družina), Marija Čepelsiget (Tukulja, odgajateljica, prvotno prezime Zorinac), Josip Desečar (Santovo, pedagog, radio i u Ministarstvu prosvjete u Zagrebu), Vinco Đukić (bio je načelnik kulturnog života u Sentivanu, djelatnik na političkom polju), Petar Evetović (Aljmaš, svećenik, uzorni pastir svoga puka), Stipan i Mate Filipović (predvodnici kulturnog života u Kačmaru, odnosno na budimpeštanskom Majdanu), Marko Fucin (Santovo, učitelj u Beregu).

Rodoljub Marko Đuretić (borac za narodna prava obespravljenih Santovaca).

Veleučeni franjevci, profesori filozofskih znanosti, pisci: Bernardin iz Baje, Tadija Bošnjaković (Tukulja), dva Lovre Bračuljevića (Budim), Franjo Brkljačić (Budim), Grgur Čevapović (glasoviti povjesničar, umro u Budimu), Luka Čilić (Baja), Fabijan Čilić (Gara), Marcelin Dorić (Baja).

Redoviti naši kulturni događaji: Antunovićev dan (Aljmaš), Bajski razgovori.

Pisci, pjesnici: Dezider Ambrozović (Budim), Brnja i Grga Andrin (Santovci), Ivan Antunović (Aljmaš, počasni biskup), Tomo

Bedžula (Sentivan, svećenik, predsjednik nadbiskupskoga Duhovnog stola), Stipan Blažetin (Santovo, autor više zbirki pjesama, romana, dramskog djela, udžbenika) i njegov sin pjesnik, književni povjesničar, prevoditelj Stjepan Blažetin, Marko Dekić (Santovo, najplodniji pjesnik), pa glasoviti Evetovići iz Aljmaša: Ante Mirosljub, Matija i Ivan.

Etnografi koji su skupljali kod Hrvata u Bačkoj ili u Peštanskoj županiji: Balint Bellosics i kći Flora (Baja), Đuro Brkić, Ernő Eperjessy, Đuro Franković.

Naši vrsni novinari: Stipan Balatinac te braća Branko i Stipan Filaković. *Diplomati*: Andrija Dudić (Budim, 1533), Đurđa Bubreg (Gara, radi u Zagrebu).

Poznate hrvatski plemići: Anikići, Bajalići, Dugonići, Franjovići (Segedin), Barići (Gara).

Kipar Mihajlo Bartalić (Kalača, djelovao u Pečuhu), *glumac* Stipan Đurić (Santovo).

Vrhunski športaši: Florian Albert (Santovo, po majci Hrvat), Anita i Tomislav Filipović (podrijetlom Kačmarci).

Političar, revolucionar Imra Alaga (Baja), *general* Adam Bajalić (Segedin).

Tiskari: Ferdinand i Karl Bittermann (Pešta, tiskali mnoga naša izdanja).

Prikazani su, dakako, i naši *običaji, blagdani*: babine, dodola, dožetonica, Brašančevo, Dove (Duhovi), pa udruge, društva, poduzeća, organizacije: Bunjevački i šokački narodni odbor (Budimpešta), Budimski kulturni krug, Croatica, čitaonice diljem Bačke, Demokratski savez Južnih Slavena, aljmaški Divan-klub, Društvo bunjevačkih

kazališnih dobrovoljaca (Gara), Državno udruženje šokačkih Hrvata (Santovo).

Izdanja, novine: Bunjevačke i šokačke novine te Bunjevačka i šokačka vila (pokrenuo Ivan Antunović), Bunjevačke i šokačke novine (Budimpešta, 1924). Časopisi Etnografija Južnih Slavena u Mađarskoj i Etnografija Hrvata u Mađarskoj, više kalendara s naslovom Danica.

U ovim izdanjima čitamo i najvažnije podatke o *naseljima* u kojima žive ili su nekada živjeli Hrvati: Aljmaš, Andzabeg (Érd), Bačino, Baja, Baračka (Nagybaracska), Baškut, Bata (Százhalombatta), Bikić, Borota, Boršot, Breka (Berki), Budimpešta, Čatalija, Čavolj, Čenad (Érsekcsanak), Čepelj (sada budimpeštanski okrug), Čikerija, Čikuzda (Sükösd), Dautovo (Dávod), Deska (Deszk), Dudvar (Nemesnadudvar), Dušnok, Džankutaran (Adony), Đurić (Bácsszentgyörgy), Erčin (Ercsi), Fancaga (Bajaszentistván). Dok je na 1. svesku radilo 23 suradnika, dotle na sedmom već 54. Preranim preminućem dr. Marina Mandića, koji je imao izvanredan sluh i istraživačku ustrajnost za ovaj nimalo lagani, ali plemeniti rad, iz Mađarske nas ima samo dvojica suradnika: Ladislav Heka i ja.

Od glavnog urednika Slavena Bačića redovito sam primao po četrdesetak primjeka, koje sam zatim slao našim samoupravama, školama, knjižnicama i našim kulturnim djelatnicima, od kojih čekamo prosudbe, savjete, kritičarski osvrt kako bi se možebitni nedostaci uklonili.

bpb

Hrvatsko kulturno društvo Kajkavci iz Umoka

Narda-Čemba-Odra-Mursko Središće

Svetačna nedilja ognjogasev i folklorošev

Nardanski ognjogasci jur imaju rutinu u organizaciji međunarodne fajbegarske vježbe

Pod ljuto-gorućim suncem su skupadošli ognjogasci Narde i njevi pozvaniki 29. junija, nedilju, otpodne da bi predstavili za mnoštvo ljudi, kako su šikani i spremni u gašenju, ne daj, Bože, kakovoga vekšega ognja ter u obrambi suprot katastrofov. Nardanska ognjogasna kompanija je morebit najjača i najbolje opremljena u cijelom Gradišću, pod peljanjem komandanta Zoltana Pezenhoffer, a uz to raspolaže i brojnim prijateljskim stručnim vezami u Čembi, Murskom Središću (ti su jur ljeta dugo i partnerske općine u Hrvatskoj i Austriji dotičnoga naselja). I oni su bili došli toga dana, kot i kolege, junaki ognja iz Radovca, ovako smo mogli viditi na športskom igrališću međunarodnu vježbu fajbegarov. Pred samim krajem toga vodenoga spektakla, još su domaćini pripravili posebnu atrakciju sa špricanjem u koloru hrvatske, ugarske i austrijske zastave. U povorki je bilo jako veselo, još i suprot omarne vrućine i preteških, škurih narodnih nošnjov, ali u seoskoj gostionici je svakoga dočekalo ofrišćanje, relativno hladnije skrovišće pod šatorom. Goste je pozdravila predsjednica mjesne Hrvatske manjinske samouprave Kristina Glavanić, a uz ostalo predsjednika Hrvatske državne samouprave Miša Heppa ter i

tajnika HDS-a Jozu Solgu. Moderatorica programa Julijana Bošić-Nemet je najavila prvu točku kulturnoga programa, mjesni tamburaški sastav, koji je utemeljen poldrug ljeta i djela pod dirigiranjem Petroviščana Rajmunda Filipovića. Prvi put su nastupale tamburašice u narodnoj nošnji, a dičaki u novoj rubači, ke su sašijene prlje jedan tajedan, uz pomoć Marije Nemet-Milišić ter Silvije Bošić-Kossuth. I nije samo pratež bila nova, nek i sve one pjesme ke su nam od srca odsvirali mladi svirači, skoro perfektno. Došli su ovput na gostovanje i folkloroši Odre, s kimi se ovde o prijateljstvu pomina kih dvajset ljet dugo, samo je Domovinski boj stukao u vrimenski tijek manju pauzu, ali ov dan je bio prava prilika za ponovno spravišće, zbližavanje. Kotrigi KUD-a Mladost s predsjednicom Mirnom Maravić s plesi iz Turpolja, pjesmami i tanci iz Medjimurja i odličnom tamburaškom glazbom su jako oduševili sve nazočne, a KUD Horač s jačkami iz Male Mlake je takaj razveselilo i preveć zadovoljnu publiku. Mišani zbor Narde je lani svečevao svoj dvajseti jubilej i danas je jur prez njegovih autentičnih jačak teško zamisliti kulturni program ne samo u rodnom selu nek i u cijelom Gradišću. Po

ovom bogatom festivalu mjesna peljačica Hrvatov predala je svim uglednim gostom specijalni dar, tanjur s rukom nafarbanim nardanskim motivom. I tako su donesli i presenetili domaćine i pozvaniki s bezbroj poklonov. Iako su ovput iz Murskoga Središća samo ognjogasci dospili na ov dogodjaj, ovom prilikom smo imali čast upoznati novi sastav glavnoga poglavarstva Murskoga Središća. Vrhovni političari slovensko-hrvatskoga pograničnoga grada nisu hteli vjerovati očima kakov štimung, kakova atmosfera je narasla za čas na placi, na svirku petroviskoga mladoga sastava Čungam. U razgovoru s gradonačelnikom Josipom Dobranićem, zamjenikom gradonačelnika Draženom Srpkom, članom gradskoga poglavarstva Zlatkom Bekom, ter novinarom i predsjednikom Gradskoga vijeća Ivanom Lečekom, pojavila se je želja za suradnju na tiskovnom, športskom i umjetničkom polju. Tako se očekuje pozitivni odgovor na poziv nardanskih nogometašev na jednu prijateljsku utakmicu u Mursko Središće, a uprav tako se planira u dotičnom gradu i Večer Gradišćanskih Hrvatov s muzičkom, pjesničkom, etnografskom i povijesnom promocijom.

-Timea Horvat-

Zastupnici novoga gradskoga peljačtva iz Murskoga Središća s domaćini

Zbor iz Male Mlake prvi put je nastupao u Nardi

Hrvatski kulturni festival va Bika

Mjesni zbor Danica

Zadnji junijski vikend u Gradišću je bio još i za nabrajati pregust, ali tim šareniji ter sadržajni. U Šopronu su Hrvati tri dane dugo svečevali izložbom, predstavljanjem brošure, znanstvenom konferencijom, folklornom smotrom, zvećega s koljnofskimi gosti Gračanci. Narda je sjajila u ognjogasnoj i hrvatskoj proslavi, a u Kiseg je Zrinska opera dovabila masu Gradišćanskih Hrvatov, dokle je Hrvatska manjinska samouprava Bike šesti put pogostila prijatelje iz Koprivničkih Bregov, a i brojne grupe, u okviru Hrvatskoga kulturnoga festivala. Na najvećoj manifestaciji Hrvatov u ovom naselju, 28. junija, subotu, otpodne u mjesnoj crikvi je Štefan Dumović celebrirao hrvatsku mašu, a u domu kulture je festival otvorio predsjednik Hrvatske državne samouprave Mišo Hepp, istaknuvši pri tom da mu je čast i zadovoljstvo biti jur po drugi put na ovom spravišću. László Majthényi, dožupan Željezne županije, je pohvalno govorio o partnerstvu s Ličko-senjskom županijom u Hrvatskoj, s kom je

lani potpisana suradnja, a i o šarenom prospektu o našoj županiji koji je izdan i na jeziki ovde živećih narodnih grup. U kulturnom programu su jaćili, tancali i guslali folkloriši iz Koprivničkih Bregov, pjevaćki zbor Sv. Cecilije iz Sambotela, domaći zbor Danica, tamburaši, pjevaći ter folkloriši prisičkoga Zviranjka. Kako je rekao predsjednik Hrvatske manjinske samouprave va Bika Janoš Virag, oni se jako veselu tomu da su mogli i ljetos prirediti ovu smotru folklornih grup i korusov iako je sve manje financijskih zviranjkov za to. Po njegovom mišljenju, ova jedina prilika va ljeti je jako malo i većputi bi se rado strefili da se bolje spoznaju Hrvati bar u ovoj okolici, rekši „*onda bi i ov težak svit bio lipši*“. Od peljača smo nadalje doznali da je njev zbor Danica konačno mogao nastupiti u vlašćoj narodnoj nošnji ku je napravila šivalja u Fertódu, s posredovanjem undanskoga Štefana Kolosara. Med kotrigi su i nova lica i sad su jur dvajsetimi ki si od srca jaćidu. Zastupniki Bike u augustušu putuju partne-

Prisički tamburaški mladi narašćaj

Zviranjak u domaćoj koreografiji

rom u Hrvatsku na Dan općine, a po obećanju Janoša Viraga, petroviski folkloriši i tamburaši bit će pozvani u jesen, s Danicom skupa, na Dan zelja u Koprivničke Brege. Kako smo vidili, još pred odlaskom u Kiseg, petroviski Pinka-band je u novom sastavu, na dvoru kulturnoga doma jur pod večerom zakurio diozimateljem, a tanac je gvišeno durao dokle je bilo na stolu roštilja, a u kupici vina.

-Tiho-

Ženski zbor iz Koprivničkih Bregov

Zbor sv. Cecilije iz Sambotela

SURDUKINJ – U organizaciji Mjesne i Hrvatske manjinske samouprave, 29. lipnja održan je Dan etničkih manjina. Povodom te prigode organizatori su u mjesnom domu kulture ugostili bezbrojne sudionike. Kulturni je program počeo popodne u 14.30, u njemu su se predstavili razni orkestri i folklorna društva. Osim mjesnoga pjevačkog zbora umirovljenika, folklorne skupine Szedy nastupila su i djeca mjesnog vrtića, brojna društva iz susjednih naselja i gradova. U programu je nastupio i KUD Zora iz Mohača i Orkestar Orašje iz Vršende. Nakon bogatoga programa zainteresirani su mogli sudjelovati u plesačnici uza temperamentnu svirku „Orašja”.

STARIN – U organizaciji seoske samouprave Starina, u tom selu će se 9. kolovoza održati Dan sela. Starinčani na seosko druženje i veselje očekuju brojne goste i folklorashe iz Mađarske i Hrvatske.

ŠIBENIK – U tome gradu na Jadranu u tijeku je Seminar stručnog usavršavanja za odgojitelje, učitelje i nastavnike, pripadnike nacionalne manjine u inozemstvu. Naime, u hotelskom naselju „Solaris“ od 28. lipnja do 6. srpnja održava se spomenuti seminar. Njegovo otvaranje bilo je 28. lipnja kada su sudionike prigodnim slovom pozdravili Vinko Filipović, ravnatelj Agencije za odgoj i obrazovanje, Ivana Puljiz, ravnateljica Uprave za međunarodnu suradnju i europske integracije Ministarstva znanosti obrazovanja i športa, te zamjenik gradonačelnice Grada Šibenika Tomislav Ninić.

LETINJA – Hrvatska manjinska samouprava u Letinji prošle je godine prvi put organizirala Pomurski piknik na jezeru Kistolmács, i zbog velikog odaziva ponovno ga je priredila u lipnju. Unatoč tomu što je kiša pljuštala gotovo cijeli dan, okupilo se 36 ekipa koje su kuhale u kotlićima. Cilj druženja, prema riječima Vilima Lukača, predsjednika Hrvatske manjinske samouprave, bio je okupiti ljude s hrvatskim podrijetlom, jačati u njima osjećaj identiteta, razgovarati o budućim planovima i programima.

Međunarodni športski nogometni tabor u Keresturu

U organizaciji keresturske osnovne škole, od 23. do 27. lipnja održan je športski nogometni tabor u kojem su sudjelovala djeca hrvatskih pomurskih naselja i katoripske prijateljske škole.

Momčadi su se postrojile prilikom otvaranja

Zahvaljujući mjesnoj školi, pet dana na keresturskome nogometnom igralištu odzvanjali su zvuci glazbe, dječje cike, a na zelenom travnjaku iz daleka su se vidjele šarene mrlje koje se miču ovamo-onamo.

Zamisao o međunarodnome športskom nogometnom taboru takoreći „ukradena“ je od susjeda onkraj granice, iz Kotoribe, naime, lani kod njih je bio organiziran sličan tabor, u kojem su sudjelovala i djeca iz Kerestura.

– Prošle smo godine bili u Otvorenoj školi zabavnog nogometa u Kotoribi – reče ravnateljica, tj. glavna organizatorica tabora Anica Kovač – i vrlo smo se dobro osjećali. Tada sam odlučila da ću pokušati i ja slično ostvariti na našoj strani Mure. Uspjeli smo s raznih mjesta nabaviti materijalnu potporu i nadam se da će se djeca dobro osjećati.

U tabor su stigli učenici 3–6. razreda iz Mlinaraca, Pustare, Fičehaza, Serdahela, Kerestura i Kotoribe. Broj sudionika svakim danom je rastao. Vidjevši što se radi u taboru, još su neka djeca dobila volju, tako se okupilo 60-ak sudionika. Svečanom otvorenju tabora nazočio je načelnik mjesta Lajoš Pavlic koji je zahvalio mjesnoj školi na poticaju, te obećao pomoć samouprave. Zatim je Ladislav Penzeš, predsjednik Županijske manjinske samouprave Zalske županije, pozdravio sudionike tabora i spomenuo kvalitetnu igru hrvatske reprezentacije na Europskom kupu, te reče neka za tjedan dana svi sudionici postanu slični njima, a drugo što je važno: tijekom igre neka govore hrvatski.

Mali nogometaši bili su podijeljeni u

sedam momčadi, njih su trenirali gimnazijalci koji igraju u raznim mađarskim nogometnim klubovima. Tomo Brodarić, Petar Plander, Stjepan Kovač, Blaž Vasko, Žolt Krupar, Đuro Kovač i Kiti Šomodi pobrinuli su se da im se svi mišići razgibaju. Svaka je momčad izabrala za sebe neko ime svjetsko poznatih nogometnih ekipa, pa se na utakmicama navijalo: Liverpoolu, Manchesteru, Keresturu itd.

U početku svakog dana prvo se radilo na zagrijavanju, nije se moglo ljenčariti jer učiteljica tjelesnog odgoja nije to dopustila. Potom se vježbalo po skupinama. Svaka je momčad radila raznolike vježbe, a poslije su se mijenjali. Vježbalo se žongliranje loptom, nagađanje na vrata (kapiju), vođenje lopti oko stupaca, dodavanje lopti, trčanje i na kraju se igrala utakmica.

Bilo je dana kada je priređen kviz o poznavanju nogometa, nogometnih momčadi, raznih igrača, te o teoriji igre.

Svatko od djece ponosno je nosio majicu i kapu nogometne škole, a najveseliji su bili kada su na kraju tabora dobili loptu kojom su dotada igrali. Pri zatvaranju tabora najspretnijim igračima dodijeljeni su pehari i razne nagrade.

Tabor, koji je popularizirao nogomet među djecom, usmjeravao ih je na šport, na gibanje, osigurao je da se djeca druže preko granice, da se nauče hrvatske riječi u igri, a u tome nije bilo greške, često se čulo na terenu „pazi, pucaj, daj, brani“.

Beta

XI. Mala ljetna škola hrvatskoga jezika u Santovu

U organizaciji Hrvatskog vrtića, osnovne škole i učeničkog doma, od 16. do 20. lipnja u Santovu je priređena već tradicionalna Mala ljetna škola hrvatskoga jezika koja iz godine u godinu okuplja učenike iz mjesta, ali i bačkih hrvatskih naselja u kojima se hrvatski jezik predaje kao predmet, radi očuvanja i njegovanja materinske riječi, kulture i folklora bačkih Hrvata, i šire Hrvata u Mađarskoj. Okupilo se domalo stotinu sudionika, učenika 5–8. razreda i nastavnika, a osim iz Santova došla su djeca prvi put iz Kalače, zatim Bačina, Dušnoka, Baje, Kačmara, Čavolja, Gare, Budimpešte i drugih mjesta. Kako je već uobičajeno, program ljetnoga tabora ispunjen je raznim zabavnim, kulturnim i sportskim sadržajima, a bilo je vremena za druženje i upoznavanje. Tijekom petodnev-

noga ljetnog tabora redovita su bila narodopisna, likovna, folklorna i športska zanimanja, a dva popodnevna posvećeno je i kupanju na bazenima u susjednom Dautovu. U okviru Male ljetne škole hrvatskoga jezika, u organizaciji Hrvatske državne samouprave, u srijedu, 18. lipnja, prijepodne u 11 sati upriličena je i Croatiada, državno natjecanje u izlaganju projektnih tema o hrvatskim običajima i školama u Mađarskoj. U petak prijepodne kroz obilazak sela, po skupinama ustrojeno je i natjecanje učenika u poznavanju narodopisa, povijesti i života Hrvata u Mađarskoj, te raznim vještinama, a najuspješnije učeničke skupine prigodom zatvaranja tabora u predvečernjim satima nagrađene su skromnim poklonima.

S. B.

Izradila: Dijana Kovačić
iz Fičehaza

Športski dan za pomurske škole

Potkraj školske godine u Pomurju se uvijek održavao susret hrvatskih pomurskih škola na kojoj su se priredbi djeca natjecala u znanju hrvatskoga jezika, pjevanja, crtanja i raznih športskih disciplina. Ove godine već nije priređen takav susret, naime, keresturska i serdahelska ustanova dogovorila se da će ga prirediti samo svake druge godine. Uzrok tomu je smanjenje broja škola. Da se djeca i nastavnici hrvatskih škola ipak sretnu, 11. lipnja u Serdahelu je priređen Športski dan za pomurske škole, na kojem su održana natjecanja u vještini te nogometne utakmice za dječake i djevojčice u višim i nižim razredima. Cilj je Športskog dana bio da se učenici i nastavnici druže kroz igru, da se naglasi hrvatska nacionalna svijest učenika hrvatskih škola i da se provede jedan dan u zdravom duhu.

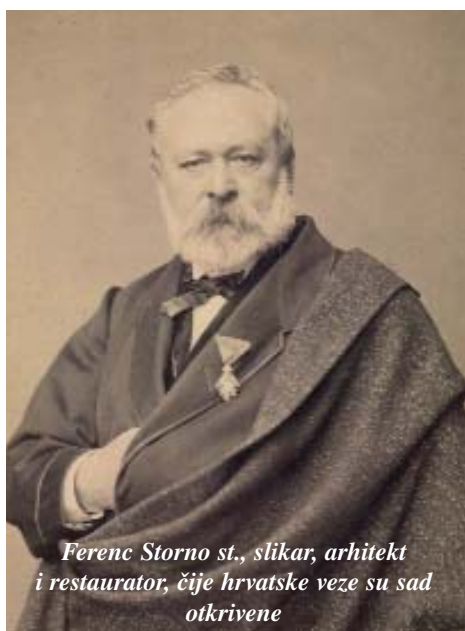
Slično kao na susretu škola, ekipe ranih naselja postrojile su se prilikom svečanog otvaranja Športskoga dana, no ovaj put nije se pjevalo ni plesalo, nego su skupa vježbali gimnastiku s pomoću učenika domaće ustanove. Ravnateljica serdahelske ustanove Marija Tišler pozdravila je sve sudionike Športskoga dana i zaželjela im ugodan boravak i uspješno nadmetanje u raznim športskim granama. Bilo tko je mogao iskušati svoju vještinu u tjeranju karike, bacanju lopte u koš, penjanju na užetu i u raznim vještinama, i ako je uspješno obavio petoboj, odmah je slijedila nagrada. Stariji su se natjecali u nogometu. Sreća je pratila domaćine, u svim kategorijama osvojili su prvo mjesto, no pehari su dodijeljeni svim ekipama u znak sudjelovanja.

beta

KAŠAD – Kako je naš tjednik izvijestila predsjednica Hrvatske samouprave sela Kašada Zorica Gavalcer, potkraj srpnja samouprava za kašadsku djecu kao poklon uz ovogodišnji Dan djece organizira jednodnevni izlet u jedno od obližnjih kupališta. Također Hrvatska samouprava sela Kašada najesen planira hodočašće u Republiku Hrvatsku, najvjerojatnije posjet gradu Đakovu i njegovim sakralnim objektima.

VI. Hrvatski dani u Šopronu

Izložba i brošura o Ferencu Stornu st., konferencija o šopronskom identitetu, folkfest, degustacija specijalitetov

Ferenc Storno st., slikar, arhitekt i restaurator, čije hrvatske veze su sad otkrivene

Dokumentarnu izložbu je otvorio dr. Franjo Pajrić, predsjednik HMS-a u Šopronu, ter parlamentarni zastupnik i dožupan Mate Firtl

Jedan je od najlipših gradova Ugarske, a arhitektno i najbogatiji u cijelom Gradišću Šopron, međutim, mnogo ljet je bila zapravo bijela fleka s hrvatskoga povijesnoga, kulturnološkoga aspekta. Riznica se sad otpira pred gradišćanskom javnošću, manjkavosti, prvenstveno s povijesne strane, pokušava zaštopati gradska Hrvatska manjinska samouprava, na čelu s dr. Franjom Pajrićem. On je, ne samo zagriženi peljač nek i fanatični, neumorni istraživač, a i novator, kad ide za proširenje hrvatskih podataka, kolekcij, činjenic, a i za objavljivanje knjižic, brošurov o gradu ter njegovi spomeniki, veza s hrvatskim sadržajem.

VI. Hrvatski dani su po tom povijesnom duhu otvoreni 27. junija, petak, uvečer u šopronskom Dičjem i omladinskom centru, s dokumentarnom izložbom pod naslovom „Ferenc Storno st. i njegove hrvatske veze“ i prikazom brošure u čast slikara, arhitekta i restauratora. Kako je rekao u svojem svetačnom govoru predsjednik HMS-a dr. Franjo Pajrić, ova izložba je bila lani već predstavljena u Našica, ovput je još s nekoliko podataka dopunjena, ali u svakom smislu vridna i za Šopronce i za slavonski gradić, koji s dugoljetnom pomoćnicom i direktoricom tamošnjega muzeja Silvijom Lučevnja more jur početi s konkretnim djelom, na osnovi ovoga materijala. – *U gradu ima puno značajnih događajev i povijesnih ličnosti. Danas je to za nas Ferenc Storno st., čije životno djelo je ovom izložbom samo bolje prezentirano i nadopunjeno s dosad nepoznatimi segmenti. Ovo je panonski prostor, sredina Europe, a mi smo glavni jerbači bogatoga kulturnoga, duhovnoga ter povijesnoga nasljedstva. Zato je bitno da se ne prekine da*

ne pukne ta čarobna nit povijesnoga pamćenja jer nas to veže, to nas definira, a daje nam i čvrste, nepokolebljive temelje. Ova izložba je plod jako dobre suradnje, suradnje izmed institucij, ljudi i dobre volje – je naglasio pred šakicom zainteresiranih ljudi šopronski peljač Hrvatov, i predao rič parlamentarnomu zastupniku, dožupanu Jursko-mošonsko-šopronske županije, Koljnofcu, Hrvat u Mati Firtlu. – „Odlučio sam se preko Požuna i Pešte vratiti u Beč i kasnije u Bavarsku. Ali moralo je biti drugačije. Jedna me Hrvatica koju sam zapitao o putu prema Požunu, krivo uputila i tako sam ja bio umjesto Požuna upućen u Šopron da bih zauvijek ostao ovde...“ je napisao u svojoj autobiografiji u protuliću 1868. ljeta Ferenc Storno st. – je tim citatom začeo svoj govor državni političar ter nastavio: – Tako moremo biti s punom pravom gizdavi mi, potomci, gledajući to životno djelo u potpunosti, a i zahvalni sudbini da je Ferenc Storna dopeljala u Šopron. Ovdje vidimo životni put jednoga umjetnika, jakoga človička ki nije dopustio da ga prevladava okolnost, nek je s čini i borbom pobijedio poteškoće. Njegovi uspjehi, rezultati poslije jednoga stoljeća obogaćuju, a i služu našu zajednicu.

Ferenc Storno st. je dostao od plemićke obitelji Pejačević važne narudžbe, u koj su bile unutarnje i vanjske obnove, pregradnje zgradov, plani dvorcev, različite arhitekture. Sve te skice, još i slike do dandanas sačuvanih povijesnih monumentov s detaljnimi opisi ćemo najti u toj brošuri ka je sastavljena po arhivski snimki i materijali u vlasništvu Gradskega muzeja, a tiskana je od Croatice. Subotnje i nediljno dopodne je minulo u povijesno-znanstvenoj diskusiji o šopronskoj

kulturi i identitetu, uglavnom med mjesnimi povjesničari, predstavniki Hrvatov iz Koljnofa ter Šoprona. Odsutnost gradskoga peljačtva je i ovput mnogo povidala o današnjem političkom „prinosu“ prema manjinam. Ganutljivo je bilo viditi na filmski kockica šopronski žitak 1930-ih ljet, u dokumentarnom djelu dr. Károlya Friedricha, a Tamás Perkovác, s hrvatskimi koreni, kot predsjednik Prijateljskoga kruga za spašavanje vridnosti u Šopronu, govorio je o njevi kulturni nastojanji u zaustavljanju asimilacije i sačuvanju identiteta kod mladih generacijov. Ugledni i jedini gost konferencije iz Hrvatske je bio prof. Đuro Vidmarović, književnik povjesničar, pjesnik i prevodilac ter bivši diplomat, ki je ovput razglabao oko asimilacije, zgubljenja kulture nacionalnih manjin u susjedni zemlja, tako i u Ugarskoj. Kvar da skupu nisu nazočili većimi, bar naši znanstveniki, poznavatelji Šoprona ki bi mogli isto tako najprstati sa svojimi stavi. Šopronce je uprav tako peljao put toga dana do Kisega na opernu predstavu Nikole Šubića Zrinskoga, kot i brojne Gradišćance, još i iz susjedstva. Nediljna sveta maša s farnikom iz Ratištova Antonom Kolićem u crkvi Sv. Mihovila, kot i kulturni program na Glavnom trgu Šoprona je jur sigurno uvjerio već ljudi još i iz okolišnih sel da je vridno doйти u grad. U folklornom bloku su nastupali folkloriši HSPD-a Podgorac iz Gračane, tamburaši Goranci, Koljnofski tamburaši, plesači Koljnofsko kolo i mišani zbor Šopronskoga hrvatskoga društva. Naravno, i ovput su se brzo izašli kulinarski specijaliteti, pak je pravoda dobrodošlo prašnomu gutu i koljnofsko črljeno kot bijelo, po ovoj žgalini.

-Tiho-

Prvi put Pomurski riblji dani u Serdahelu

Na ribnjaku zvanom Serdahelsko jezero 14–15. lipnja prvi put su priređeni Pomurski riblji dani. Priredba je bila jedinstvena na tome području, i zbog uspješnosti organizirat će svake godine. Prvi dan bio je posvećen gastronomiji (ribljim jelima) gdje je sudjelovalo tridesetak ekipa, a drugi dan ribolovnom natjecanju.

Zamisao organiziranja iskrsnula je u glavama poduzetnika, Serdahelaca Stjepana Horvata i Čabe Radija, koji su prije nekoliko godina utemeljili d. o. o i izgradili ribnjake na rubu sela Serdahela. To mjesto, osim ribolova, vrlo je pogodno i za organiziranje većih priredaba.

Vlasnici Hrvati načisto su s tradicionalnim zanatom u Pomurju, tj. ribolovom, koji se uvijek obavljao na Muri, pa se zna da Pomurci vole jela pripremljena od ribe. Kako bi se riblja jela predočila, izmišljeno je natjecanje u kuhanju i pečenju riba.

Za stručnost bila je odgovorna Kaniška gastronomska udruga koja je kandidirala stručni žiri.

U ranim jutarnjim satima prijavile su se ekipe po tri osobe, koje su dobile po dva kilograma šarana te razne upute za kuhanje i pečenje. Mnogi su sa sobom ponijeli drugu vrstu ribe, pa je bilo somova, smuđe, kesega. Većina natjecatelja pripremala je riblju juhu ili riblji paprikaš, ali podosta je bilo i onih koji su pripremili pečenu ribu. Bilo je pripremljeno vrlo zanimljivih pečenja. Bečehelska ekipa dovezla je čak i mobilnu krušnu peć u kojoj je ispekla šarana nadjevenog smjesom kalamperčice. Serdahelski su lovci iskušali svoje gastronomsko umijeće u kuhanju ribljeg ragua s vrganjima i slatkim vrhnjem, dodan je i estragon, a ekipa KOTO-riba iz Kotoribe prikazala je neobičan način pečenja šarana ispod peke.

Stručni žiri imao je podosta zadataka,

Ekipa KOTO-riba pobijedila je s pečenim šaranom ispod peke

Umirovljenice iz Serdahela dobre su u kuhanju riblje juhe; osvojile su drugo mjesto

cijeli je dan morao jesti jer su jela bila gotova u različitim terminima. Ocjenjivalo se u dvije kategorije, u kuhanju riblje juhe i pečenju ribe. Najukusniju riblju juhu skuhala je gđa Németh s ekipom iz Kaniže, drugo mjesto Serdahelski klub umirovljenika, a treće mjesto László Nagy s obitelji iz Kaniže.

U pečenju ribe velik uspjeh izborila je riba ispod peke. Pehar za najbolju pečenu ribu pripao je ekipi KOTO-riba, koju su sačinili Ladislav Gujaš, Vinko Horvat i Antun Horvat. Šaran i som ispod peke s raznim povrćem odista je dao izniman okus, a treba i veliko umijeće da se zna dobro peći u peki. Recept šarana ispod peke kuhari nisu odali, jedino je rečeno da je riba bila punjena s raznim povrćem te je uz nju ispečeno također podosta

povrća. Drugo mjesto pripalo je Rolandu Kovaču iz Kaniže, a treće mjesto serdahelskim lovcima. Posebnu nagradu Mađarskoga gastronomskog saveza dobila je Ekipa prijatelja iz Kaniže

Osim natjecanja, na jezeru je priređen sajam malih obrtnika te igraonica za djecu, a uvečer je priređena zabava na otvorenome. U kišovitu i hladnu vremenu sumartonski tamburaši svakoga su zagrijali, a plesalo se dugo na glazbu Mura banda.

Drugi dan ribiči su se okupili da iskušaju sreću na jezeru. Prijavilo se 26 ribiča, bilo ih je i iz prijateljskoga Goričana. Natjecanje se odvijalo u dvije kategorije: za odrasle i mladež. Ovisno o sreći, mamcu, opremi, neki su imali uspješniji ulov, no bilo je i takvih koji ništa nisu ulovili, naravno, njima je bilo krivo vrijeme. Gazda jezera Čaba Radi u 13 sati zviždukom je prekinuo natjecanje i slijedilo je vaganje. Među odraslima prvo mjesto osvojio je Győző Király, drugo Ferenc Balogh, a treće Atila Horvat.

U kategoriji mladeži najuspješniji je bio Gábor Szabó, drugo mjesto je pripalo Davidu Boroniju, a treće Zoltanu Balogu. Najveću ribu, tešku gotovo pet kilograma, ulovio je Žolt Radi.

Vaganje ribe

Beta

SEGEDIN – Hrvatska samouprava grada Segedina i Hrvatsko-mađarsko društvo „András Dugonics“ i u prvoj polovici 2008. godine u tijesnoj suradnji ostvarili su niz hrvatskih sadržaja u ovome gradu na obalama Tise, ističe predsjednik Hrvatske samouprave Dušan Marjanović.

Djeca iz Segedina bila su u njihovoj organizaciji u drugoj polovici lipnja u ljetnom taboru u Lovranu, a uz druženje sredinom lipnja i zastupnici Hrvatske samouprave i članovi Udruge u segedinskom vodoprivrednom muzeju zaključili su plodno polugodište. Spremaju se ovih dana na sudjelovanje u folklornom taboru u Holoku, te organiziraju obiteljski tabor u Kaštel Štifiću kojem će sudjelovati desetak obitelji iz Segedina, a sve to u organizaciji Hrvatske samouprave i Udruge Andrása Dugonicsa. Završio je i prvi dio godišnje nedjeljne škole hrvatskoga jezika koju su početkom godine upisali njih 27 polaznika, a danas ih je ostalo petnaestak. Početkom svibnja segedinski Hrvati posjetili su Zagreb i upoznali se s njegovim kulturno-povijesnim znamenitostima.

Naime, u organizaciji Hrvatske samouprave i spomenute udruge segedinski Hrvati u okvirima nedjeljne škole hrvatskoga jezika organizirali su i zanimljiva predavanja o Zagrebu, zatim sat hrvatske povijesti, predavanje o Dubrovačkoj Republici... Segedinski Hrvati imaju dobre veze s gradom Suboticom te tamošnjom Hrvatskom gimnazijom i Hrvatima. Tako se u Segedinu redovito predstavljaju novi svesci Leksikona podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca.

ĐAKOVO – Pečuška i Đakovačka biskupija upriličili su nedavno u Središnjoj biskupijskoj i fakultetskoj knjižnici u Đakovu predstavljanje knjige i DVD-a o kulturnim i sakralnim vrijednostima tih dviju biskupija pod nazivom „Naša europska baština“. U programu su sudjelovali mons. dr. Marin Srakić, đakovački i srijemski biskup, mons. Mihály Mayer, pečuški biskup, Krešimir Bubalo, župan Osječko-baranjske županije, Božo Galić, župan Vukovarsko-srijemske županije, Danijel Marušić, dr. vet. med., župan Brodsko-posavske županije, i dr. János Hargitai, predsjednik Skupštine Baranjske županije. Árpád Duczon, projekt-menadžer iz Pečuha, predstavio je natječaj Interreg IIIA, knjigu Kalmár Lajos, fotograf, a na kraju je prikazan i DVD.

Podrobnije na www.digitalhistory.hu/index_hr.php

Dan mišljenskih civilnih udruga

U sklopu Dana mišljenskih civilnih udruga lavovski dio posla odradile su dvije hrvatske organizacije: Hrvatska samouprava grada Mišljena i udruga Naši ljudi, koje su pridobile bogatstvu i šarolikosti zabavnih, športskih, kulturnih i gastronomskih događanja održanih 21. lipnja u Mišljenu.

Dan mišljenskih udruga Hrvati su vezali i uza svoju tradicionalnu proslavu Sv. Petra i Pavla, zaštitnika Hrvata u Mišljenu. Naši Mišljenci već dvanaest godina obilježavaju Petrovo prigodnim hrvatskim sadržajima. Lani su Hrvati počeli svoje sadržaje organizirati zajedno s drugim mišljenskim civilnim udrugama, i pokazalo se kako je to pravi pogodak jer se okupio velik broj ljudi.

Dan je obilovao športskim programima u kojima je naglasak bio na nogometnim nadmetanjima, naravno na tamošnjim prekrasnim nogometnim terenima.

Športsko popodne nastavljeno je nogometnom utakmicom između momčadi Nogometnoga kluba iz Zvekovca, iz neposredne blizine Zagreba, i momčadi Naših ljudi, te olimpijadom starih športova u kojoj su sudjelovali i gosti iz prijateljskih naselja Darde i Kopačeva, Zvekovca, te poznati konopaši iz mađarskog naselja Solta. Ovdje nije naodmet spomenuti kako osnovne škole iz Mišljena i Kopačeva imaju dobre i prijateljske veze. Kopačevo je naselje u Republici Hrvatskoj u kojem živi i velik broj pripadnika mađarske nacionalne manjine. U Mišljenu se nažalost ne predaje hrvatski jezik, ali je on zastupljen u školi u obliku fakultacije, kazao nam je predsjednik Hrvatske samouprave Mišljena Arnold Barić dodavši kako naselje Mišljen i osnovna škola imaju dobru vezu i s naseljem Dardom.

U natjecanjima uz brojne ekipe iz Mišljena, njih pet, sudjelovale su i ekipe hrvatskih naselja Udvara i Semelja te ostalih susjednih naselja te, naravno, ekipa Naših ljudi. Bacanje kamena s ramena, vuča konopa, guranje kolica, bacanje jaja, trčanje u vrećama...

Najzanimljivija je bila vuča konopa između ekipa Bikova iz Solta i Snažnih ljudi iz Darde, te ogledanje u vuči konopa između domaćina, ekipe Naših ljudi i konopaša iz Darde. Najbolji su bili konopaši iz Darde. Uza sve navedeno nije izostalo hladno pivo, pečena prasetina, kobasice, šala i druženje.

Uz igru i druženje prošetjelo je poslije popodne, a predvečer je obilježio nastup KUD-a Baranja iz Pečuha. U večernjim satima za dobro raspoloženje bili su zaduženi Sugar Band i Mohački tamburaši. Joža bači svirao je na tamburici dok je pjevao i zabavljao nazočne Ivo Mijin iz Udvara.

Branka Pavić Blažetin